

Időutazás a 2010-ben 100 éves Délmagyarországgal: 1948 (39. rész)

3 ÉVES TERV A SZÁZADIK MÁRCIUSON

Hatvankét hét múlva lesz 100 éves az 1910. május 22-én útjára bocsátott Délmagyarország. Lapunk e jubileuma alkalmából, mintegy visszszámálásként, időutazásra hívjuk olvasóinkat: hétről hétre egy-egy esztendő újságtermését átlapozva föl-villantjuk, milyennek láttatta a világot, az országot, a régiót, Szegedet – a Délmagyarország. A magyar vidék legpatinásabb lapja sorozatának harminckilencedik állomása: 1948.

ÚJSZÁSI ILONA

A századik újszterendő című vezércikkünk is jelzi, hogy az 1848-as forradalom centenáriuma a most kezdődő év minden politikai rendezvényében jelen lesz.

Amnesztia és Kossuth-díj

„Valóra váltjuk Kossuth, Petőfi, Táncsics eszményeit: a szabad, erős, virágzó Magyarországot – Rákosi elvtárs újévi nyilatkozata” – harsog az ünnepi cím. De az első hétköznapokon is a századik március a vezető téma: ez alkalomból, „nagyszegedi kultúrverseny”, s „amnesztia-rendelet készül”.

Nemzeti színű keretben Petőfi Nemzeti dala, vörös fejléccel írjuk a címlapon: „Világ proletárjai egyesüljete!” Szent-Györgyi Albert „egyetemi nyilvános rendes tanár az élettan” terén elért eredményeiért részesült Kossuth-díjban. Az elismerést először osztják ki a centenáriumi ünnepen. A szegedi orvoskar „három Kossuth-díjat hódított el”: Jan-

■ Március 15. 1945-ben. A tömegrendezvényt a centenáriumra újraértelmezték

FOTÓ: SOMOGYI-KÖNYVTÁR, HELYSIMERETI GYŰJTEMÉNY

csó Miklós, a szegedi egyetem gyógyszer-tani professzora, Straub F. Brunó, a biokémia professzora, valamint Ivanovics György, a kórtani professzor részesült az elismerésben. A szokásos hat oldallal szemben 10 kolumnás lapunkban vázoljuk: „Igy kezdődött a szabadságharc Szegeden”, barangolunk a szőregi csataterén, részletesen beszámolunk Kossuth 1848. október 4-i szegedi nagy-

gyűléséről. Március 17-én meg a város-házi jubileumi megemlékezésről.

Talpjegy és flanel

„A múlt évben szénporral igyekeztem a fűtés látszatát kelteni, az idén pedig 18 mázsa fát tudtam bevenni télire. Tavaly magam verem talpat a cipőmre hulladékból, az idén talpjegyet kaptam. A gyerekeimnek nem volt cipője, most a szakszervezettől 19 forintért tudtam nekik cipőt venni. Azután az új status is hozott 60 forintot, ami a X. fizetési osztályban jelentős összegnek számít” – hasonlítja össze jelenlegi helyzetét a tavalyival Tóth István irodatiszt. „L. I.” riportjában „Nagygyörgy Mária úb. tab.” is megszólal: „Tavaly olajjal főztünk, az idén 740 munkás közül 320-nak volt malaca”. A tápai újgazda felesége, Tari Istvánné pedig annak örül, hogy flanelt vehet, és tervezhet: lovat szeretnének, házat építenének.

Fordulatok

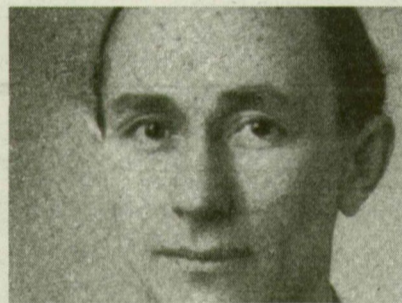
A 3 éves tervet mindenhatónak tünteti fel a propaganda. „Megjavitja a szegedi talajviszonyokat” – állítjuk január 4-én. A politikai fordulatot készítik elő az olyan cikkek, mint amelyik címé-

→ **KRONOLÓGIA. 1948. április 29.:** Törvény a 100-nál több munkást foglalkoztató üzemek államosításáról. **Május 14.:** Izrael állam megalakulása, kitér az arab-izraeli háború. **Június 2.:** Aláírják a magyar-szovjet katonai egyezményt. **Július 29.-augusztus 14.:** A XIV., londoni olimpiai játékok magyar hőse Papp László. **Augusztus 3.:** Szakasits Árpád az új államfő. **November 26.:** A magyar országgyűlés elfogadja a nők egyenjogúsításáról szóló törvényt. **December 10.:** A korábbi Dinnyés Lajos helyett az új miniszterelnök Dobi István. **December 26.:** Letartóztatják Mindszenty József hercegprímás-érseket.

ben hangsúlyozza: „A tisztulás fontos kérdés a Szociáldemokrata Párt részére”. „Megizmosodott és politikailag előretört a Magyar Kommunista Párt” – kezdődik a február 4-i kolumnás tudósítás a nagyszegedi konferenciáról Március 7-én Komócsin Zoltán vezércikkben hangsúlyozza – ha valaki nem tudná -: „Balra tartunk.”

→ Arcél: Koncz László (1912–1952)

Koncz László „nem újságíró volt, nyomdászként működött, de ha kellett, maga is papírra vetette gondolatait, amelyek mindenkor a munkásosztály érdekeit, előrehaladását szolgálták” – olvasható a lapunk fél évszázados jubileumára kiadott emlékkönyvben. „Szegeden tanulta a nyomdász mesterséget, s itt lett 1930-ban tagja az illegális Kommunista Pártnak... Ő szervezte meg az 1944. november 19-én megindult Délmagyarország számára is szükséges nyomdai feltételeket.” S ettől kezdve a lap felelős kiadója és a megalakult szegedi Hírlapkiadó Kft. vezetője. A „nyomdák államosítása után egyesített igazgatásukat látta el, míg tüdőbaja újból ágyának nem döntötte”. 1952. április 24-én hunyt el.

AZ ÚJ JOBB HÍD, MINT A RÉGI

„A gyaloghídat december 10-e körül szét lehet bontani”, mert elkészül a közúti híd – jelentette be Gerő Ernő közlekedési miniszter szegedi látogatásán – tesszük közé május 27-i lapunkban.

MUNKATÁRSUNKTÓL

„Az újszegedi oldalon folyó hidmunkálatokat” megtekintette május 26-án Gerő Ernő közlekedési miniszter – he-

lyi nagyságok kíséretében. „Meghallgatta Lébényi László, a hidépítés vezetőjének, Fekete János, a MÁVAG szerelési munkák vezetőjének, a munkásoknak a jelentéseit, majd megállapította, hogy az építkezés teljesen tervszerűen folyik és a közúti híd még ebben az évben elkészül”.

„A munkaverseny lázában égnek a derék hidász dolgozók”, amiről személyesen is meggyőződhetett Gerő.

Látogatása végén kijelentette: „A szegediek sokkal jobb hidat kapnak, mint a régi volt. A régiről tudom, hogy állandóan mozgott.” Lapunk munkatársa, „(g. a.)” megkérdezte, „Gerő elvtárs” pedig válaszolt: „a vasúti híd építését az ötéves terv keretébe beleillesztették”.

„A hídon dolgozó különböző munkáscsoportok szinte vetélkednek egymással a rájuk eső feladat minél gyors-

sabb elvégzésben” – írjuk november 17-én. „Elkészült a villamos felső vezetőke.” „Épül a tribün.” „Jöhet már a teherpróba!” „Vasárnap, november 21-én átadják Szeged közelebbi és távolabbi környéke lakosságának, az üzemekben, gyárakban dolgozó többi munkásnak, a jövő évi kenyérükért harcot folytató dolgozó kisparasztnak és az irodák, intézmények haladó értelmiségének”.

■ A nép hídjának nevezték az avatóünnepségen a Tisza új ékességét. A szegediek november 21-én vonulhattak az új közúti hídra

FOTÓ: MÓRA FERENC MŰZEUM, TÖRTÉNETI OSZTÁLY

NAPI HÍREK

Tükröt tart szülővárosának és a régióknak a Délmagyarország. A cikkek, információk fölött a forrás: „saját tudósítónktól” – most 1948-ból.

MUNKATÁRSUNKTÓL

6 ÉV, ILLETVE 6 HÓ. „Mérlegel a munkásbírószág.” „Könnyelmű életmódjára értékelték” Rédei József kovácssegéd, aki „a búzát feketén vásárolta, s a lisztet is zugforgalomban értékesítette”. Ezért hatévi fegyházra, ötévi jogvesztésre, Makóról kétévi kitiltásra és az ítélet hírlapi közzétételére ítélte a bíróság. Ezzel szemben az árdrágító Nagy János vecsési munkanélkülit, aki mert a pesti Teleki téren 18 forintért vásárolt lúgkővet Szegeden 25-ért adta el, mindössze 6 hónapra büntette, mert éhező családján akart segíteni (január 13., kedd).

A MUNKA HŐSE. „Sivár körülmények között, hat gyermek gondja mellett 200 százalékot termel és munkásszövetkezetéről álmodik Tóth Ernő kender-rohammunkás”. „A többi munkások 120-130 százalékaival szemben Tóth 180-200 százalékot hoz ki hetente.” Így „mélto társa a lemezgyári Borszónak, dohánygyári Vertának és a deszki Kiri Ferencnek. Hős ő, a hétköznapok, a munka hőse” (február 15., vasárnap).

DOHÁNYGYÁRI SPORTOLÓK. „Az újító sakkbajnok labdarúgó Berta István felvirágoztatta a dohánygyári dolgozók sportegyesületét” (március 28., vasárnap).

BULLA ELMA. „Bulla Elma vendégfellépése április 17-én, szombaton délután fél 6-kor és este 8-kor a Tiszában” (április 14., szerda).

HADIFOGLYOK. „Még több mint ezer szegedi hadifogoly van távol otthonától és így érthető izgalmat keltett a városban az a hír, hogy 4300 hadifogoly már megérkezett Máramaroszigetre.” „Kedden vagy szerdán érkeznek meg az első szegedi hadifoglyok. Újonnan berendezett otthon, tiszta ágy, meleg étel és szerető gondoskodás várja a hazatérőket” (május 1., szombat). **SORVASZTJA AZ ÜZEMÉT.** „A Rigó utca végén van a Barna késárugyár.” „Halára ítélte saját tulajdonosa, hogy a befektetett tőkéjét kivonhassa és akadályozza, hogy a maroknyi munkás-sereg az üzemet valahogy megmentse.” „Az eredeti tulajdonost valahova elsodorta a háborús. Az örökös, a mostani tulajdonos Eisner Lajosné” (június 2., szerda).

MINSZ. „A Magyar Ifjúság Népi Szövetségének nagyszegedi bizottsága a szegedi ifjúság egységnapját június 6-13-ig rendez meg” – „1848 szellemében előre a magyar ifjúság jobb jövőjéért!” Lesz fátylós felvonulás, nagygyűlés, sportünnepély, kiállítás, filmvetítés, a kultúrverseny győztes tánc-csoportjainak műsora” (június 3., csütörtök).

APÁCÁK RÉMTETTEI. „Az újsomogyitelepi apácák felháborító büntetetei. Disznóknak adták a lisztet és a tejsort, a népkonyháról nagymennyiségű élelmiszert oroztak el” a „magyar nép elenségei” (október 10., vasárnap).

GÉPMADÁR A TISZA FELETT. „Öt repülőgép áll az algyői röptér zöldellő gyepén.” „Az Országos Magyar Repülőegyesület tagjai két hónapig repülőtanfolyamon vannak” itt. „Megkezdődött a rendszeres oktatás az algyői sportrepülőtéren” (november 8., szerda).

BÁZISISKOLA. „Újabb három bázisiskolája van Szegednek” – e címmel büszkélkedhet „a vegyipari, a tanítóképző és az ipari leányiskola.” Közben „a Mindszenty klerikális reakció a tanulókörök ellen uszítja a diákokat”. „A bázisiskolák a különféle sportfelszereléseken felül még külön-külön közel félszáz kötetnyi könyvet kapnak” (december 12., vasárnap).

további FOTÓK a témáról az interneten! www.delmagyar.hu